

Н. О. Подлужна, О. В. Якушев

ОЦІНКА ЕКОНОМІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ В УМОВАХ СТАНОВЛЕННЯ ЕКОНОМІКИ ЗНАНЬ

Метою наукового дослідження є систематизація показників, які дають можливість оцінити спроможність регіонів України до результативного формування економіки знань (далі – ЕЗ). Для реалізації поставленої мети використано системний підхід та метод логічного узагальнення. Результатом наукового дослідження є обґрунтування та систематизація показників, на основі яких доцільно здійснювати аналіз економічного потенціалу регіонів України до формування ЕЗ, забезпечити достатність інформаційної бази для якісного здійснення цієї процедури та пошук додаткових джерел інформації щодо визначення стану досягнутого рівня готовності країни до знаннєвого розвитку. Наукова новизна дослідження полягає у вдосконаленні критеріальної бази діагностики потенційних можливостей регіону до формування ЕЗ, яку систематизовано за її компонентами. Практична значимість дослідження визначається подальшим розвитком інформаційного забезпечення оцінки формування ЕЗ у регіонах України.

Ключові слова: економіка знань, регіон, оцінка, потенціал, інформаційне забезпечення, освіта, інформаційно-комунікаційні технології, наука, інновації.

Актуальність проблеми (постановка проблеми). Прискорення процесів переходу України до інтенсивного формування ЕЗ змінює пріоритети розвитку в усіх секторах регіональної економіки та має креативно-інноваційну і цифрову основи зрушень в їхній діяльності. Фіксація та контроль результатів таких змін, перетворень або загальних тенденцій, що намітилися, мають супроводжуватися достатньою, своєчасною та якісною системою інформаційного забезпечення. Ускладнюються ці процеси через комплексність і багатоаспектність компонентів ЕЗ, які передбачають розвиток різних її форм і полягають у перегляді на регіональному рівні відношення до управління талантами та нагромадження людського капіталу, підвищення значущості та надання пріоритетності інноваційним знанням у діяльності бізнесу, можливості інтелектуально-професійного збагачення, усебічного прояву творчості та креативності [1]. Саме тому сформульовані знаннєві вектори розвитку потребують документальної ідентифікації стану функціонування регіональної та національної економіки і вчасного підтвердження набутих змін динамікою відповідних статистичних показників та індикаторів. За цих умов набувають актуальності питання обґрунтування змісту, валідності, достатності та визначення проблематики комплексного інформаційного забезпечення процесів формування ЕЗ у регіоні та країні.

Аналіз останніх джерел досліджень і публікацій. Питанням комплексної оцінки різних аспектів формування ЕЗ присвячено праці багатьох науковців. Так, у роботі В. Смаль пропонується оцінювати рівень розвитку ЕЗ на основі двох груп показників, серед яких до першої відносять загальний обсяг витрат на наукові дослідження й їх результативність, а до другої – показники, що характеризують стан високотехнологічних галузей промисловості та послуг з інтенсивним використанням знань [2]. У роботі Л. Панкової та Т. Потапенко розроблено методичний підхід до кількісної та якісної оцінки інноваційного середовища, який базується на встановленні характеристик інноваційного потенціалу та рівня інноваційної діяльності регіону [3]. В. Коцюбинський і В. Єрьомкіна проаналізували досвід статистики інновацій Євросоюзу та США, здійснили порівняння наявних світових методичних підходів з національною статистичною системою оцінки інновацій в Україні [4].

Дослідження Л. Семів і У. Гузар присвячено ідентифікації показників ОЕСР, які відображають і кількісно характеризують розвиток сектору підвищеного попиту на знання, здійснюється їх порівняння з системою показників, що використовуються в українській статистиці [5]. Водночас слід зазначити, що запропоновані підходи до групування показників не є уніфікованими і не повною мірою враховують вплив сфери ІКТ і процесів розвитку інноваційності та науковості на результативність діяльності основних інститутів суспільства. До того ж, для розрахунку більшості показників не вистачає інформаційної бази, яка ґрунтується на статистичній звітності суб'єктів господарювання, освітніх і науково-дослідних установ.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою роботи є обґрунтування та систематизація показників, які б дали змогу за наявних умов оцінити спроможність регіонів України до формування ЕЗ, забезпечити достатність інформаційної бази для якісного здійснення цієї процедури та пошук додаткових джерел інформації щодо визначення стану досягнутого рівня готовності країни до знанневого розвитку. Для реалізації поставленої мети використано системний підхід до систематизації показників оцінки потенціалу регіону щодо знанневого розвитку та метод логічного узагальнення щодо визначення проблем, які існують у сфері інформаційного забезпечення оцінки формування ЕЗ у регіонах України.

Викладення основного матеріалу дослідження. Проведене дослідження дало можливість встановити, які зміни перманентно відбуваються у статистичній інформаційній базі стосовно періодичності її поповнення, особливостей структурування та наповнення даних, що зменшує ступінь обґрунтованості результатів обстеження й об'єктивності висновків, які мають бути зробленими на їхній основі. До того ж, інформаційна база охоплює не всіх можливих суб'єктів знанневого розвитку регіону, що спотворює результати оцінювання. Попри виявлені проблеми, наявна інформаційна база, яка містить статистичні дані для моніторингу знанневого розвитку, є основою для систематизації й упорядкування показників його оцінювання на регіональному та національному рівнях. У сучасних наукових дослідженнях визначено й обґрунтовано різні підходи до оцінювання стану ЕЗ на регіональному та державному рівнях, що містять велику кількість різноманітних показників та на основі яких можна узагальнено оцінити інтенсивність знанневого розвитку за основними компонентами (рисунком 1).

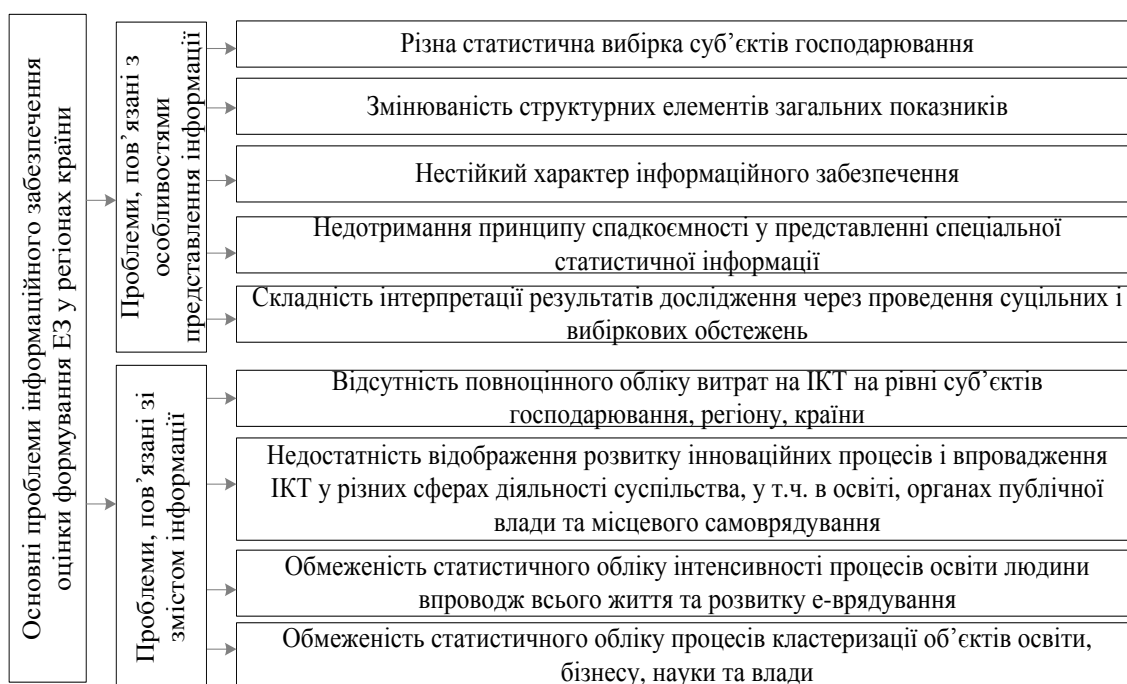

Рисунок 1 – Основні проблеми, виявлені у сфері інформаційного забезпечення оцінки формування ЕЗ у регіонах України

Необхідність формування системи показників оцінки досягнення певним регіоном стану ЕЗ обумовлена прагненням до встановлення тенденцій, що характеризують сучасний стан регіональної економіки, фіксації в оперативному режимі позитивних і негативних проявів за напрямками знанневого розвитку регіонів і країни. Одним із основних інститутів людського суспільства виступає діяльність суб'єктів господарювання, установ і організацій. Для того щоб відповідати сучасним вимогам ринку та сприяти поступовому формуванню ЕЗ у регіоні, необхідною умовою стає запровадження на безперервній основі процесів оновлення професійних знань персоналу, активне використання ІКТ, розробка й адаптація інновацій, активне проведення наукових досліджень і впровадження новітніх технологій та інновацій у виробничо-комерційну діяльність суб'єктів господарювання. При цьому саме ІКТ дають змогу генерувати та поширювати інформацію прискореними темпами через залучення нових технологій і можливостей, які відкриваються на їхній

основі. Тому у дослідженні було здійснено систематизацію показників, за допомогою яких можна оцінити потенціал регіонів України щодо формування ЕЗ за критеріями інноваційності; використання ІКТ у діяльності основних інститутів суспільства; освіти дітей, молоді та дорослого населення; розвитку науки та високотехнологічних галузей [2, с. 25; 3, с. 192; 5, с. 25, 132; 6, с. 39]. При цьому кожний блок показників було класифіковано за сутністю на абсолютні та відносні [7].

Поширення принципів інноваційності на всі сфери життя, розробка і впровадження у виробничо-господарську діяльність суб'єктів господарювання новітніх заходів, товарів, послуг, підходів й альтернативних управлінських рішень буде сприяти прискореному формуванню ЕЗ на регіональному та національному рівнях. Впровадження інноваційних характеристик у діяльність суб'єктів господарювання, органів самоврядування, установ освіти й охорони здоров'я передбачає генерацію нових знань та ідей, трансформацію поглядів, розробку новітніх технологій, що є необхідною умовою поширення та прийняття принципів ЕЗ у суспільстві. Саме тому велике значення для формування знанневої економіки має ступень залучення суб'єктів господарювання до інноваційної діяльності, їхня активізація. При цьому від кількості підприємств, які систематично займаються інноваційною діяльністю, впроваджують інновації та, як результат, виробляють інноваційні продукти та послуги, будуть залежати загальні тенденції охоплення суб'єктів господарювання інноваційними процесами.

Тому першою групою показників оцінки рівня потенційних можливостей суб'єктів господарювання щодо успішного формування ЕЗ на регіональному та державному рівнях мають бути обрані абсолютні показники, що характеризують кількість суб'єктів господарювання, які займаються, впроваджують, виробляють і реалізують інновації. Окремому обліку має підлягати і кількість творців та інноваторів у структурі населення, що характеризує винахідницьку інноваційну активність регіону. Призначенням відносних показників оцінки потенціалу суб'єктів господарювання до прискореного формування ЕЗ є відображення частки інноваційно активних підприємств у загальній кількості суб'єктів господарювання регіону або країни та результативність їхньої діяльності.

Увага акцентується також на спроможності суб'єктів малого бізнесу брати участь в активізації інноваційного процесу регіону, створенні можливостей його поживлення й інтенсифікації. Також має підлягати відносній оцінці стан оновлення основних фондів інноваційно активних підприємств, що дасть змогу проаналізувати виробничі можливості, спрогнозувати динаміку продуктивності праці, встановити досягнутий рівень ефективності використання персоналу та можливості його зростання. Особливу увагу слід також приділяти обліку поширення процесів кластеризації у регіоні, що характеризують стратегічний взаємозв'язок між суб'єктами господарювання, науково-дослідними організаціями та закладами освіти. Отже, систематизація показників, за допомогою яких можна оцінити потенціал регіонів України щодо формування ЕЗ за критерієм інноваційності, дала можливість встановити їхній склад.

До складу абсолютних показників було включено:

- кількість суб'єктів господарювання регіону, які займалися інноваційною діяльністю;
- кількість суб'єктів господарювання регіону, що впроваджували інновації;
- кількість суб'єктів господарювання регіону, що реалізовували інноваційну продукцію;
- обсяг виробництва у регіоні нових видів продукції, що мають ознаки інноваційності;
- кількість інноваційних заходів, спрямованих на підвищення ефективності виробництва суб'єктів господарювання регіону;
- винахідницьку інноваційну активність регіону (чисельність творців у розрахунку на 10 тис. осіб населення);
- кількість впроваджених інноваційних видів продукції (у т. ч. нових для ринку та нових тільки для підприємства);
- кількість впроваджених нових технологічних процесів (у т. ч. маловідходних, ресурсозберігаючих та безвідходних).

До складу відносних показників було включено:

- питому вагу вартості основних виробничих фондів інноваційно активних суб'єктів господарювання у загальній їх вартості в регіоні;
- середню продуктивність праці інноваційно-активних суб'єктів господарювання регіону;
- частку суб'єктів господарювання регіону, що займалися інноваціями за напрямками інноваційної діяльності (внутрішні та зовнішні науково-дослідні роботи; придбання машин,

обладнання, програмного забезпечення, зовнішніх знань; навчання та підготовка персоналу; ринкові запровадження інновацій);

частку суб'єктів господарювання регіону, що займалися технологічними інноваціями;

частку суб'єктів господарювання регіону, які здійснювали модернізацію виробництва на основі інновацій;

частку суб'єктів господарювання регіону, які здійснювали нетехнологічні (маркетингові) інновації, від загальної їх кількості;

частку підприємств малого підприємництва регіону, що здійснювали інноваційну діяльність;

частку залучених інвестицій в інноваційні технології суб'єктів господарювання регіону у загальному обсязі інвестицій регіону;

частку підприємств суб'єктів господарювання регіону, що мають кінцеві інновації, пов'язані з технологією, розроблені власними силами;

частку інноваційного товару, робіт, послуг від загального обсягу відвантаженого товару, виконаних робіт, наданих послуг у регіоні;

частку впроваджених технологічних змін інноваційних товарів, робіт, послуг, нових для ринку, від загального обсягу відвантаженого товару, виконаних робіт, наданих послуг у регіоні;

частку інноваційних підприємств, які досягли скорочення матеріальних і енергетичних витрат, від загальної кількості підприємств регіону, що впроваджували інноваційні технології;

частку організацій регіону, які проводили наукові та науково-технічні роботи;

частку чисельності науковців регіону, які здійснювали наукові дослідження та розробки, у середньообліковій кількості штатних працівників суб'єктів господарювання регіону;

частку впроваджених нових технологічних процесів у регіоні до їхньої загальної кількості в Україні;

частку підприємств, що реалізовували інноваційну продукцію, у загальній кількості підприємств регіону;

частку фінансування науково-дослідних робіт у регіоні у загальній сумі відповідного фінансування у країні;

структуру обсягу фінансування наукових і науково-технічних робіт за джерелами до загального обсягу фінансування у регіоні (кошти держбюджету/власні кошти/кошти суб'єктів підприємницького сектору/кошти іноземних інвесторів).

ІКТ в діяльності суб'єктів господарювання забезпечує широкі додаткові можливості, пов'язані з розвитком мережевої та цифрової економіки. Використання ІКТ у будь-якій сфері сприяє отриманню додаткових знань, підвищенню швидкості передачі інформації в просторі та доведенню її до безпосередньо зацікавлених осіб. Оцінка використання ІКТ у діяльності суб'єктів господарювання базується на показниках кількості підприємств, які мали доступ до мережі Internet і використовували комп'ютери впродовж року, обсягів витрат, спрямованих із різних джерел на розробку, впровадження та використання ІКТ. Водночас інструментарій аналізу у напрямі виявлення спроможності практичного застосування ІКТ є дуже обмеженим. Так, наприклад, більшість показників, що комплексно характеризують процеси розробки і випуску інформаційного та комунікаційного обладнання, програмних продуктів і послуг, які протягом останніх років розраховуються в міжнародній практиці, здебільшого не можуть бути використаними для українських умов через відсутність відповідної офіційної статистичної бази.

Розширити інструментарій оцінки успішності формування ЕЗ пропонується завдяки включенню до статистичного обліку таких блоків показників, що характеризують затребуваність економіки у спеціалістах IT-сфери; успішність працевлаштування IT-фахівців регіону у відповідних галузях національної економіки; чисельність IT-фахівців регіону, які емігрували до інших країн світу; порівняння середнього рівня оплати праці IT-фахівців в Україні та розвинених країнах світу; чисельність IT-фахівців регіону, які дистанційно працюють в інших країнах світу. Перелічені блоки показників, по-перше, є досить інформативними стосовно оцінки використання та розповсюдження ІКТ у регіоні, а, по-друге, їх моніторинг дозволить обґрунтовано характеризувати тенденції зміни інформаційного й інноваційно-знанневого потенціалу регіону. Крім того, з метою підвищення якості оцінки потенційних можливостей регіону щодо формування ЕЗ існує необхідність у додатковому впровадженні обов'язкового обліку використання ІКТ у закладах освіти, охорони здоров'я й органах влади.

Отже, для оцінювання ступеня використання ІКТ в регіонах України пропонується використовувати наступний перелік показників [2, с. 25; 3, с. 192; 6, с. 39; 8–10], які також було класифіковано на абсолютні та відносні.

До складу абсолютних показників було включено:

кількість підприємств регіону, які мали доступ до мережі Internet з конкретизацією його видів;
кількість підприємств регіону, які використовували комп'ютери впродовж року за напрямками використання;
суму витрат суб'єктів господарювання регіону на ІКТ;
обсяг виготовленого інформаційного та комунікаційного обладнання, програмного продукту та послуг у регіоні;
обсяг реалізованої продукції регіону через комп'ютерні мережі (товарів, послуг);
середню кількість працівників регіону, які використовували комп'ютер у роботі;
середню кількість працівників регіону, які у своїй роботі використовували комп'ютер із доступом до мережі Internet;
кількість вакансій спеціалістів ІКТ у регіоні;
середню кількість працівників регіону, які для своєї роботи використовували портативні пристрої, підключені до мережі Internet через мобільний зв'язок;
кількість суб'єктів господарювання регіону, які мають власний веб-сайт;
кількість суб'єктів господарювання регіону, які використовують соціальні медіа;
кількість суб'єктів господарювання регіону, які використовують послуги хмарних обчислень;
кількість суб'єктів господарювання регіону, які використовують аналіз «великих даних»;
максимальну швидкість фіксованого широкопasmового з'єднання з мережею Internet у регіоні;
кількість абонентів Internet-послуг, мобільного зв'язку, кабельного телебачення регіону;
доходи суб'єктів господарювання регіону від надання послуг, у фактичних цінах з ПДВ Internet-послуг, мобільного зв'язку.

До складу відносних показників було включено частку суб'єктів господарювання регіону, що використовували Internet у діяльності з метою досягнення її головної мети.

Оцінка ступеня прогресивності освітньої сфери регіону ґрунтується на всебічному обліку інвестицій, які у регіональному розрізі спрямовуються на навчання дітей, молоді та дорослих, а саме: витрати держави на процеси навчання населення протягом усього життя; фізичних осіб – на особисте отримання й оновлення знань; підприємств – на підвищення кваліфікації, нагромадження людського капіталу та професійний розвиток. Оцінюванню також має підлягати ступінь охоплення населення освітою різного рівня, що у динаміці дасть змогу характеризувати інтелектуально-знаннєвий потенціал регіону та країни. Доволі важливим етапом в оцінюванні стану й якості освітніх послуг на регіональному та національному рівнях має стати визначення напрямів працевлаштування випускників навчальних закладів регіону з обов'язковим встановленням відповідності напрямку професійної підготовки та набутої компетентності отриманому робочому місцю фахівця [11, с. 111].

Отже, для оцінювання стану освіти дітей, молоді, дорослого населення у регіоні доцільно використовувати показники, до складу абсолютних з яких було віднесено:

суму витрат на освіту у регіоні;
середню кількість років навчання у школі в регіоні;
кількість випускників навчальних закладів регіону, що обіймають провідні посади в промисловості, економіці, державному управлінні регіону та країни;
кількість випускників навчальних закладів регіону, що будують науково-педагогічну кар'єру;
кількість випускників навчальних закладів регіону, які отримали кваліфікаційне визнання в інших країнах світу;
кількість створених у регіоні навчальних планів, підручників, навчальних посібників, методичних розробок, технологій навчання, що використовуються ЗВО інших регіонів;
кількість дистанційних курсів, розроблених в установах освіти регіону;
чисельність працівників освіти ЗВО I-IV рівнів акредитації регіону, що мають науковий ступінь;
чисельність працівників освіти регіону, які мають науковий ступінь, у розрахунку на 1000 студентів.

До складу відносних показників було віднесено:

частку витрат на освіту у регіоні у ВРП, ВВП;

загальний обсяг державних витрат на освіту у розрахунку на душу населення;
частку дітей шкільного віку у регіоні, які охоплені середньою освітою;
частку населення у регіоні, що охоплене вищою освітою;
частку студентів ЗВО регіону, які навчаються за рахунок коштів державного бюджету;
частку студентів ЗВО регіону, які навчаються за рахунок коштів фізичних осіб;
частку випускників регіону, що працюють відповідно до отриманої спеціальності;
частку ЗВО I-II рівнів акредитації регіону, країни у загальній кількості ЗВО України I-II рівнів акредитації;
частку ЗВО III-IV рівнів акредитації регіону, країни у загальній кількості ЗВО України III-IV рівнів акредитації;
частку студентів ЗВО I-IV рівнів акредитації у чисельності наявного населення регіону;
частку працівників освіти регіону, що мають науковий ступінь, у загальній кількості викладацького складу ЗВО України.

Оцінка впливу результатів наукових досягнень на розвиток регіональної економіки й успішності формування ЕЗ у країні ґрунтується на визначенні обсягів витрат на НДДКР, кількості здійснених наукових і науково-технічних розробок, вартості наданих наукових послуг у регіоні. Іншим напрямом оцінки розвитку науки є розрахунок чисельності науковців і дослідників, зайнятих у високо- та середньотехнологічних галузях регіональної економіки, визначення їхньої структури за віком, науковим ступенем, статтю, галуззю науки тощо. Також доцільно детальніше висвітлювати стан результатів наукової діяльності й аналізувати рівень їхнього практичного використання у виробничій та освітній сферах. Для оцінювання стану науки, розвитку високотехнологічних галузей запропоновано використовувати показники, абсолютними з яких було обрано:

витрати на НДДКР регіону;
обсяг наукових і науково-технічних робіт регіону (фундаментальні й прикладні дослідження, науково-технічні розробки, наукові послуги);
кількість виїздів наукових працівників регіону за межі України (стажування, навчання, підвищення кваліфікації, викладацька робота, проведення наукових досліджень, участь у міжнародних конференціях);
кількість науковців регіону, які отримали гранти (у т. ч. міжнародні);
кількість дослідників регіону (за рівнем освіти, за галузями наук, за віком, за статтю);
кількість наукових і технічних розробок, впроваджених у виробництво в регіоні.
До складу відносних показників було включено:
частку зайнятих у високо- і середньотехнологічного рівня галузях промислового виробництва регіону в загальній чисельності зайнятих в економіці регіону, країни;
частку зайнятого населення регіону в наукомістких галузях сфери послуг від загальної кількості зайнятих в економіці регіону, країни;
частку працівників регіону, що займалися дослідженнями та розробками, від загальної кількості зайнятих у регіоні;
кількість творців регіону у розрахунку на 10 тис. населення;
частку осіб у віці до 39 років у загальній чисельності дослідників регіону;
частку осіб регіону, які мають науковий ступінь, у чисельності дослідників регіону;
кількість наукових публікацій у розрахунку на 10 осіб дослідників регіону;
кількість патентних заявок, пов'язаних із винаходами, які подані в Укрпатент регіональними заявниками, у розрахунку на 1 млн осіб економічно активного населення регіону, країни;
кількість створюваних у регіоні технологій у передовому виробництві в розрахунку на 1 млн осіб економічно активного населення регіону, країни;
розмір прибутку від продажу технологій у регіоні за кордон у розрахунку на 1 тис. грн ВРП або ВВП;
частку високотехнологічної промислової продукції регіону у загальному обсязі експорту промислової продукції та в обсязі експорту регіону та країни і в загальному обсязі;
частку витрат на НДДКР у ВВП, ВРП;
частку замовників (коштів підприємств, організацій України й іноземних держав) у загальному обсязі фінансування наукових і науково-технічних робіт регіону;
частку коштів науково-технічних розробок регіону (наукових послуг, фундаментальних і прикладних досліджень) у загальному обсязі наукових і науково-технічних робіт.

Обговорення результатів. Отже, кожна компонента ЕЗ має бути оціненою різномірними показниками, які мають надати повноцінну характеристику досягнутого рівня знанневого розвитку регіону. Сформовано систему показників оцінювання досягнення певним регіоном стану ЕЗ. Визначено основні проблеми, виявлені у сфері інформаційного забезпечення оцінки формування ЕЗ у регіонах України. Обґрунтовано та систематизовано показники, які б дали змогу за наявних умов оцінити спроможність регіонів України до формування ЕЗ, забезпечити достатність інформаційної бази для якісного здійснення цієї процедури та пошук додаткових джерел інформації щодо визначення стану досягнутого рівня готовності країни до знанневого розвитку.

Висновки. Проведене дослідження дало можливість встановити, що інформаційне забезпечення процедур оцінювання успішності формування ЕЗ на регіональному та національному рівнях має велике значення для встановлення загальних тенденцій знанневого зростання. Доведено, що з метою оцінювання можливостей формування ЕЗ у регіоні необхідно визначити ступінь проникнення новітніх ІКТ та інноваційних процесів у діяльність основних інститутів суспільства, до складу яких відносяться держава, освіта, наука та виробництво. З цією метою в Україні проводяться як суцільні, так і вибіркові статистичні обстеження, що формують інформаційну базу процедур оцінки можливостей формування ЕЗ у регіоні. Проаналізовано дані спеціальних статистичних форм звітності суб'єктів господарювання, установ освіти та науки. Водночас було виявлено недостатність і неповноту зазначеної інформаційної бази, через що досить складно об'єктивно встановити наявні тенденції знанневого розвитку певної території. Систематизовано показники, які дають змогу оцінити спроможність регіонів України до результативного формування ЕЗ на основі акцентуації груп показників за критеріями інноваційності, ступенем використання ІКТ, рівнем розвитку науки та високотехнологічних галузей, освіти дітей, молоді та дорослих.

Список використаної літератури

1. Podluzhna N. The role of economy of knowledge in the postindustrial environment. *International Journal of New Economics and Social Sciences*. Warszawa. 2017. № 1 (5). P. 130–143.
2. Смалъ В. До вивчення економіки знань: формування системи показників. *Часопис соціально-економічної географії*. 2012. Вип. 13 (2). С. 21–26.
3. Панкова Л. І., Потапенко Т. П. Методичні аспекти оцінки ефективності інноваційного середовища як умова розвитку бізнес-інкубації. *Інтелект XXI*. 2016. № 6. С. 187–197.
4. Коцюбинский В. А., Еремкин В. А. Измерение уровня инновационного развития: мировая практика и российский опыт. Москва: Изд. дом «Дело», РАНХиГС, 2014. 194 с.
5. Семів Л. К., Гузар У. Є. Трудова діяльність в економіці знань: підходи до оцінки впливу знанневих факторів. *Регіональна економіка*. 2011. № 3. С. 131–140.
6. Гурова І. Высотехнологичный экспорт СНГ: проблема измерения. *Евразийская экономическая интеграция*. 2014. № 4 (25). С. 31–46.
7. Подлужна Н. О. Економіка знань: проблеми та перспективи формування в регіонах України: монографія. Харків: ФЛП Панов А.Н., 2018. 416 с.
8. Knowledge Assessment Methodology 2012. URL: <http://web.worldbank.org/WBSITE/EXTERNAL/WBI/WBIPROGRAMS/KFDLP/EXTUNIKAM/0,,menuPK:1414738~pagePK:64168427~piPK:64168435~theSitePK:1414721,00.html> (дата звернення: 16.02.2020).
9. Соколик М. П. Индекс развития общества знаний в Украине. *Економіка і прогнозування*. 2007. № 4. С. 7–24.
10. Лігоненко Л. Оцінка інноваційності економіки України в міждержавних рейтингах. *Вісник КНТЕУ*. 2012. № 3. С. 5–22.
11. Якушев О. В. Формування бізнес-інкубаторів у інноваційно-освітніх кластерах: проблеми та перспективи регіонів України. *Вісник Черкаського університету. Серія: Економічні науки*. Черкаси: ЧНУ, 2017. Вип. №4. Ч. 2. С. 110–118.

References

1. Podluzhna, N. (2017). The role of economy of knowledge in the postindustrial environment. *International Journal of New Economics and Social Sciences*. Warszawa, no. 1 (5), pp.130–143.
2. Smal', V. (2012). On the study of the knowledge economy: the formation of a system of indicators. *Chasopys sotsial'no-ekonomichnoi heohrafii*, vol. 13 (2), pp. 21–26 [in Ukrainian].
3. Pankova, L. I., Potapenko, T. P. (2016). Methodical aspects of evaluating the effectiveness of the innovation environment as a condition for the development of business incubation. *Intelekt XXI*, no. 6, pp. 187–197 [in Ukrainian].
4. Kotsiubinskiy, V. A., Eremkin, V. A. (2014). Measuring the level of innovative development: world practice and Russian experience. Moscow: Izd. dom «Delo», RANKhiGS, 194 p. [in Russian].

5. Semiv, L. K., Huzar, U. Ye. (2011). Employment in the knowledge economy: approaches to assessing the impact of knowledge factors. *Rehional'na ekonomika*, no. 3, pp. 131–140 [in Ukrainian].
6. Gurova, I. (2014). High-tech CIS exports: measurement problem. *Evrozyjskaya ekonomicheskyya integratsiya*, no. 4 (25), pp. 31–46 [in Russian].
7. Podluzhna, N. O. (2018). Knowledge economy: problems and prospects of formation in the regions of Ukraine: monograph. Kharkiv: FLP Panov A.N., 416 p. [in Ukrainian].
8. Knowledge Assessment Methodology 2012. Available at: <http://web.worldbank.org/WBSITE/EXTERNAL/WBI/WBIPROGRAMS/KFDLP/EXTUNIKAM/0,menuPK:1414738~pagePK:64168427~piPK:64168435~theSitePK:1414721,00.html>.
9. Sokolyk, M. P. (2007). Index of development of knowledge society in Ukraine. *Ekonomika i prohnouzuvannya*, no. 4, pp. 7–24 [in Ukrainian].
10. Lihonenko, L. (2012). Assessment of innovativeness of the Ukrainian economy in interstate ratings. *Visnik KNTEU*, no. 3, pp. 5–22 [in Ukrainian].
11. Yakushev O. V. (2017). Formation of business incubators in innovation and education clusters: problems and prospects of Ukrainian regions. *Visnyk Cherkaskoho universytetu. Seriya: Ekonomichni nauky*. Cherkasy: ChNU, no. 4, part 2, pp. 110–118 [in Ukrainian].

N. O. Podluzhna, O. V. Yakushev

EVALUATION OF ECONOMIC POTENTIAL OF THE REGIONS OF UKRAINE IN THE CONDITIONS OF ESTABLISHING THE KNOWLEDGE ECONOMY

The purpose of scientific research is to systematize indicators that make it possible to assess the ability of Ukrainian regions to produce a knowledge economy (hereinafter – KE) effectively. To achieve this goal, a systematic approach and a method of logical generalization have been used. The result of the scientific research is to substantiate and systematize the indicators, on the basis of which it is advisable to analyze the economic potential of the regions of Ukraine to form the KE, to provide sufficient information base for the qualitative implementation of this procedure and to search for additional sources of information to determine the state of the country's level of readiness for knowledge development. The scientific novelty of the research is to improve the criterion base for diagnosing the potential of the region to form the KE, which is systematized on the basis of its components. The practical relevance of the study is determined by the further development of information support for assessing the formation of KE in the regions of Ukraine. The data of special statistical forms of reporting by economic entities, educational institutions and science are analyzed. At the same time, it has been revealed that the information base is insufficient and incomplete, which makes it difficult to objectively identify the existing trends of knowledge development of a certain territory. Indicators have been systematized to assess the ability of Ukrainian regions to produce a knowledge economy based on the accentuation of groups of indicators on the criteria of innovation, the degree of use of information and communication technologies, the level of development of science and high-tech industries, education of children, young people and adults.

Keywords: knowledge economy, region, evaluation, potential, information support, education, information and communication technologies, science, innovation.

Стаття надійшла до редакції 01.03.2020

DOI 10.24025/2306-4420.0.56.2020.202020

Подлужна Н. О., д.е.н., доцент, завідувач кафедри економіки, обліку і оподаткування, ДВНЗ «Донецький національний технічний університет»

nataliia.podluzhna@donntu.edu.ua

ORCID 0000-0003-4366-4969

Podluzhna N. O., Doctor of Economics, associate professor, head of the department of economics, accounting and taxation, State Higher Education Establishment «Donetsk National Technical University»

Якушев О. В., к.е.н., доцент, Черкаський державний технологічний університет

aleksandro@i.ua

ORCID 0000-0002-0699-1795

Yakushev O. V., Ph. D., associate professor, Cherkasy State Technological University